

VESNA BJEDOV

MARIJA SIGURNJAK

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Filozofski fakultet u Osijeku

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Lorenza Jäger 9, HR – 31 000 Osijek

vbjedov@ffos.hr

marija.sigurnjak@gmail.com

UČENIČKA PERCEPCIJA PRIMJENE SKUPINSKOGA RADA U NASTAVI GRAMATIKE

U ovome se radu govori o učeničkoj percepciji primjene skupinskoga rada u nastavi gramatike. Ponajprije se na teorijskoj razini razlažu obilježja skupinskoga rada: kriteriji podjele učenika u skupine, podjela uloga u skupinama, broj učenika u skupini, vrste zadataka, trajanje skupinskoga rada. S obzirom na primjenu skupinskoga rada u nastavi gramatike ističu se Težakovi stavovi i gledišta. U istraživačkome dijelu rada prikazuju se rezultati provedenoga anketiranja na uzorku od 302 učenika petih, šestih, sedmih i osmih razreda dviju osnovnih škola te učenika prvih, drugih i trećih razreda dviju gimnazija. Cilj je bio ispitati učenike o zainteresiranosti za skupinski rad, zatim o čestoti rada u skupinama u nastavi gramatike, ostvarivanju skupinskoga rada u jednome satu i dvosat, o podjeli uloga u skupinskome radu, zastupljenosti istovrsnih i raznovrsnih zadataka, o broju učenika u skupini, kvaliteti odnosa učenika u skupinskome radu te o procjeni učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike. Rezultati su provedene ankete pokazali da postoji zainteresiranost ispitanih učenika za ovaj oblik rada, ali je organizaciju i provedbu skupinskoga rada u nastavi gramatike moguće poboljšati, poglavito kada je riječ o podjeli uloga u skupinama te oblikovanju kataloga pravila.

KLJUČNE RIJEČI: *obilježja skupinskoga rada, skupinski rad u nastavi gramatike, suradničko učenje, učenička percepcija organizacije i provedbe skupinskoga rada*

1. UVOD

U suvremenoj nastavi hrvatskoga jezika poučavanju se gramatike treba pristupiti dubinski, što znači usmjereno prepoznavanju bitnoga i elaboraciji sadržaja da bi se postiglo smisleno razumijevanje i kritičko promišljanje (Vizek Vidović 2005). Takav je pristup u skladu s današnjim obrazovanjem, koje "sve više traga za stvaranjem osobnog iskustva učenika kao temeljnog supstrata njegova obrazovanja koje, kroz to, pruža više mogućnosti i odgoju jer ostavlja pozitivne tragove u razvoju ličnosti" (Jelavić 2003: 147). Današnja nastava hrvatskoga jezika "mora gramatiku gledati

kroz učenika: koliko mu je i u kojim svojim slojevima potrebna, koliko, kada i kako je može učiti" (Težak 1996: 55). U tom procesu važnu ulogu ima metodički scenarij, čijim je dijelom i izbor socijalnoga oblika rada. Početkom prošloga stoljeća kao protuteža čelnome obliku rada u američkim se školama javlja skupinski rad. "Pod utjecajem ideja J. Deweyja, u američkim se školama početkom dvadesetog stoljeća pojavljuje zanimanje za oblike rada s manjim grupama učenika" (Bognar i Matijević 2002: 245). U Hrvatskoj se zanimanje za skupinski rad u nastavi pojavljuje šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća, kada se prevode radovi stranih autora. Bognar i Matijević (2002) pojašnjavaju kako skupinski oblik rada pruža veće mogućnosti međusobnoga komuniciranja učenika, zatim omogućuje poštivanje individualnih razlika među učenicima te potiče izgradnju pozitivnih osobina. Suvremena se nastava stoga zalaže za promicanje suradničkoga učenja te primjenu onih socijalnih oblika u nastavi koji pogoduju takvoj vrsti učenja. Skupinski rad ima svoju primjenu i u nastavi hrvatskoga jezika, tj. u poučavanju i učenju gramatike, o čemu je podrobnije pisao Stjepko Težak (1996) navodeći prednosti, ali i nedostatke ovoga oblika rada u nastavi gramatike. Navedene su spoznaje bile poticaj zanimanju za ovu temu, i to istraživanju učeničke percepcije primjene skupinskoga oblika rada u nastavi gramatike. Poseban će naglasak u ovome radu biti na učeničkom zanimanju za taj oblik rada, zatim na njihovu iskustvu u organizaciji skupinskoga rada: čestoti primjene, ostvarivanju ovoga oblika rada u jednome satu i dvosatu, podjeli uloga u skupinama, vrsti zadataka, kvaliteti učeničkih odnosa te učeničkoj procjeni učinkovitosti skupinskoga rada.

2. ORGANIZACIJA SKUPINSKOGA RADA U NASTAVI

Glede organizacije skupinskoga rada u nastavi posebno je važno posvetiti pozornost različitim aspektima primjene ovoga socijalnog oblika rada da bi se postigla njegova učinkovitost. Ponajprije je važno razmišljati o načinu podjele učenika u skupine, o broju učenika u skupini i o podjeli uloga, nadalje je potrebno definirati vrste zadataka, potom pravila u skupinskome radu, precizirati tijek, tj. etape skupinskoga rada te trajanje skupinskoga rada.

2. 1. KRITERIJI PODJELE UČENIKA U SKUPINE

Važno je pitanje organizacije skupinskoga rada kriterij podjele učenika u skupine. Matijević i Radovanović (2011) razlikuju tri načela ili kriterija odabira učenika u skupine. Načelo slučajnosti odnosi se na to da se učenici dijele u skupine metodom slučajnoga odabira bez posebnih kriterija. Načelo heterogenosti označava skupinu koju čine učenici različiti po predznanju, sposobnostima, zanimanjima ili sklonostima. Suprotno ovomu načelu jest načelo homogenosti, koje podrazumijeva grupiranje učenika sličnih prema navedenim obilježjima. Također, Matijević i Radovanović (2011), navodeći Švajcера, ističu dvojbu o tome trebaju li skupine u nastavi biti spontano ili dirigitirano oblikovane te zaključuju da će to ovisiti o psihofizičkoj zrelosti učenika i o prirodi zadataka. Nadalje, autori iznose i pitanje o stalnome ili povremenome sastavu skupina u razredu, što također ovisi o zadacima i odgojno-obrazovnim ishodima koji se trebaju ostvariti. U usporedbi s Matijević

i Radovanović (2011), Pranjić (2005) navodi nešto drukčije kriterije raspodjele učenika u skupine. Prema njegovu tumačenju, učenici se u skupine mogu podijeliti prema kriteriju učinkovitosti, odnosno prema raspoloživim tehničkim sredstvima i pomagalima, zatim prema vlastitome odabiru (simpatija, zanimanje) ili nastavnik može podijeliti učenike u skupine prema sposobnostima i kvalitetama pojedinca. Klippert (2001) također navodi tri mogućnosti podjele učenika u skupine: nastavnik sastavlja skupine prema vlastitim kriterijima, učenici stvaraju skupine prema sposobnostima ili se skupine sastoje slučajnim odabirom. Za razliku od ranije spomenutih načela, prema kojima je nastavnik taj koji raspoređuje učenike u skupine vodeći se određenim kriterijima, autor navodi i mogućnost prema kojoj se raspodjela u skupine prepušta samim učenicima.

2. 2. BROJ UČENIKA U SKUPINI I PODJELA ULOGA

U skupinskom radu broj učenika može varirati, pri čemu je optimalno od troje do šestoro učenika po skupini. Posebnost je skupinskoga rada suradničko učenje kojim je potrebno ostvariti definirane odgojno-obrazovne ishode. Suradnju i učinkovitost moguće je ostvariti jedino kada postoji jasna podjela uloga unutar skupine. Prema Klippertu (2001), preporučene uloge unutar skupine jesu sljedeće: voditelj razgovora, kontrolor skupinskoga rada, promatrač pridržavanja pravila, mjeritelj vremena i prezentator (predstavljatelj obavljenoga zadatka u skupini). Svrha ovakve raspodjele uloga unutar skupina jest jasno "utvrditi tko je za što nadležan, tako da nitko ne bude preopterećen i da svatko ima osjećaj da je potreban grupi i da snosi odgovornost" (Klippert 2001: 50). Autor pojašnjava kako je vrlo važno jasno raspodijeliti uloge unutar skupine kako bi svi učenici mogli ravnopravno sudjelovati u radu. Također napominje i to da ovakva raspodjela uloga može olakšati nastavniku vrednovanje skupinskoga rada jer ako nema jasno raspodijeljenih uloga, teško je objektivno procijeniti pojedinačan rad učenika u skupini. Klippert (2001) drži važnim i izmjenjivanje uloga učenika u svakom sljedećem skupinskom radu, odnosno izbjegavanje situacija u kojima određeni učenici uvijek imaju istu ulogu u skupini.

2. 3. ZADATCI U SKUPINSKOM RADU – DIFERENCIRANI I NEDIFERENCIRANI SKUPINSKI RAD

U skupinskom radu u nastavi dodijeljeni zadatci mogu biti istovrsni ili raznovrsni za sve skupine. "U didaktici govorimo, s tim u vezi, o podijeljenom i nepodijeljenom grupnom radu, odnosno o diferenciranom i nediferenciranom grupnom radu" (Bognar i Matijević 2002: 248). Nastavnik će odlučiti hoće li u primjeni ovoga oblika rada prakticirati diferencirani ili nediferencirani skupinski rad, što će, dakako, ovisiti o težini zadatka, sposobnostima učenika te postavljenim odgojno-obrazovnim ishodima.

2. 4. PRAVILA I ETAPE SKUPINSKOGA RADA

Budući da je za skupinski rad važna suradnja među učenicima unutar skupine, koja podrazumijeva ne samo rad na određenome zadatku, nego i komunikaciju, posebno je važno uspostaviti jasna pravila kojih se trebaju pridržavati svi članovi skupine. To znači da je potrebno utvrditi katalog pravila kojim će se definirati suradnja, ponašanje i komunikacija u skupini. Govoreći o tome, Peko i Pintarić (1999), Klippert (2001) te Brüning i Saum (2008) ističu kako se učenici tijekom skupinskoga rada trebaju međusobno slušati, ohrabrivati, uvažavati, pomagati i truditi najviše što mogu u ostvarivanju postavljenih zadataka radi postizanja optimalnih rezultata. Autori nadalje napominju i to da nastavnici trebaju učenike uputiti na etape skupinskoga rada te okvirno trajanje. Matijević i Radovanović (2011) navode uvodnu etapu, zatim realizaciju, izlaganje i objedinjavanje rada svih skupina te vrednovanje. Uvodni je dio ujedno i priprema učenika za rad u skupini. U tom dijelu nastavnik upoznaje učenike s temom rada, najavljuje cilj te dijeli učenike u skupine. Zatim slijedi realizacija, etapa u kojoj nastavnik pojašnjava zadatke i upućuje učenike, potom skupinski rad, izlaganje svake skupine, odnosno predstavljanje vlastitoga rada učenicima drugih skupina uz aktivno slušanje i zapisivanje ostalih skupina te na kraju zajedničko komentiranje i zaključivanje.

2. 5. TRAJANJE SKUPINSKOGA RADA

Budući da u našim školama prevladava razredno-predmetno-satni sustav, nastavnici svoje metodičke scenarije prilagođavaju vremenskomu okviru od 45 minuta, stoga se i trajanje skupinskoga rada prilagođava zadanome vremenu. Bognar i Matijević (2002) pojašnjavaju kako trajanje skupinskoga rada u nastavi može biti različito ovisno o određenim čimbenicima. "Samostalni grupni rad može trajati dvadesetak minuta, čitav školski sat, ili se može odvijati u izvanškolsko vrijeme pa trajanje ovisi o interesu članova grupe i karakteristikama radnih zadataka" (Bognar i Matijević 2002: 248). Autori također navode da se rad učenika u skupinama može ostvariti i u dvosat, što je vrlo prikladno ako se skupinskim radom želi obuhvatiti veći opseg nastavnih sadržaja ili ako je nastavnik uz jednu temu osmislio više različitih aktivnosti koje iziskuju više vremena za rješavanje. Kada govore o trajanju skupinskoga rada u nastavi, Bognar i Matijević (2002) naglašavaju kako je važno učenicima unaprijed istaknuti i najaviti koliko je vremena planirano za izvršenje određenoga zadatka.

3. SKUPINSKI RAD U NASTAVI GRAMATIKE

Težak (1996) smatra da je primjena skupinskoga rada u nastavi gramatike prikladna u rješavanju jednostavnih zadataka u bilo kojoj etapi nastavnoga procesa. Shodno tomu, autor iznosi i opisuje nekoliko primjera nastavnih situacija u kojima bi primjena skupinskoga rada bila prikladna: prilikom proučavanja uloge glagolskih vremena i načina u dužem tekstu, prilikom utvrđivanja i ponavljanja znanja o padežima, zatim u vježbanju ispravljanja pravopisnih i gramatičkih pogrešaka. Težak (1996) također tvrdi da više mogućnosti za primjenu skupinskoga rada pružaju jezične izvannastavne aktivnosti, primjerice, pri izradi razlikovne gramatike

ili pri rješavanju jezičnih zadataka poput proučavanja jezika javnih natpisa, osobina dječjega govora, naglasaka zavičajnoga govora i dr. Međutim, Težak ističe i to da "gramatika pripada nastavnim sadržajima za koje u uvjetima četrdesetpetominutnog nastavnog sata i pretrpanih razrednih odjela grupni rad nije osobito pogodan" (Težak 1996: 128). Također upozorava na to da se skupinskim radom u nastavi gramatike ne mogu uvijek postići željeni rezultati. Naime, u poučavanju i učenju gramatike primjenom ovoga oblika rada valja uzeti u obzir sporost rada pojedinih skupina, zbog čega može doći do nedostatka vremena za izlaganje, što pak može rezultirati brzopletošću i površnošću. Rosandić i Rosandić (1996) napominju kako poučavanje gramatičkih sadržaja zahtijeva izrazit stupanj koncentracije, stoga dugotrajnost može dovesti do umora učenika. S obzirom na to, autori preporučuju kombiniranje nastavnih metoda i oblika, čime je moguće uspostaviti dinamičnost nastavnoga sata, motivirati učenike i potaknuti ih na aktivnost.

4. CILJ I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U istraživanju skupinskoga rada cilj je bio ispitati učenike o primjeni ovoga oblika rada u nastavi gramatike. To znači da je ispitivanjem obuhvaćena učenička zainteresiranost za skupinski rad, zatim čestota rada u skupinama u nastavi gramatike, ostvarivanje skupinskoga rada u jednome satu ili dvosat, podjela uloga u skupinskome radu, zastupljenost istovrsnih i raznovrsnih zadataka, broj učenika u skupini, kvaliteta odnosa učenika u skupinskome radu te procjena učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike. U istraživanju je primijenjen metodološki postupak anketiranja, pri čemu je anketa bila anonimna i obuhvatila je jedno (1) pitanje (koje se odnosilo na spol učenika) i deset (10) tvrdnja te izjašnjavanje učenika o školi i razredu koji pohađaju. Uz prvu su postavljenu tvrdnju o iskazivanju učeničke zainteresiranosti za skupinski rad bili ponuđeni odgovori *nikada*, *ponekad* i *često*. Uz ostale su tvrdnje bili ponuđeni odgovori *nikada*, *ponekad* i *uvijek*, a tvrdnje su se odnosile na čestotu organizacije rada u skupinama, zatim na ostvarivanje skupinskoga rada u jednome satu i dvosat, nadalje na postojanje jasne podjele uloga u skupinskome radu, potom na ostvarivanje istovrsnih i raznovrsnih zadataka u skupinskome radu te na broj učenika u skupini. Tvrdnja o kvaliteti odnosa učenika tijekom skupinskoga rada obuhvatila je četiri podtvrdnje: o međusobnom pomaganju u skupinskome radu, uvažavanju drukčijih mišljenja, međusobnom slušanju i izbjegavanju uvreda i svađa, uz koje su također bili ponuđeni odgovori *nikada*, *ponekad* i *uvijek*. U posljednjoj se tvrdnji tražila učenička procjena učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike te su uz nju bili ponuđeni odgovori: *neučinkovit*, *djelomično učinkovit* i *učinkovit*. Uz tri su se tvrdnje (zainteresiranost organizacijom skupinskoga rada, podjela uloga i procjena učinkovitosti) tražila i obrazloženja odgovora, koja su navedena u ovome radu u izvornome obliku kako su ih učenici napisali. Budući da su se pojedina obrazloženja ponavljala, tj. više je učenika napisalo isto ili slično obrazloženje, pokraj odgovora su navedeni brojevi u zagradi koji označavaju broj istih ili sličnih obrazloženja. Anketa je analizirana u cijelosti, rezultati su prikazani na ukupnome uzorku te u usporedbi ispitanika osnovnih škola i gimnazija. Svi su rezultati prikazani u brojčanim i postotnim omjerima u tablicama, odnosno u slikama.

5. ISPITANICI

Anketiranje je provedeno na uzorku koji su činili učenici petih, šestih, sedmih i osmih razreda dviju osnovnih škola¹ te učenici prvih, drugih i trećih razreda dviju gimnazija². Anketiranjem su obuhvaćena ukupno 302 učenika, od toga 132 dječaka i 170 djevojčica. Omjer je osnovnoškolskih i gimnazijskih ispitanika bio gotovo podjednak, što znači da su u anketiranju sudjelovala 154 učenika osnovnih škola i 148 učenika gimnazija. Podatci su o ispitanicima prikazani u tablici 1.

Tablica 1. Ispitanici

UZORAK	ukupno	muški	ženski	osnovne škole	gimnazije
broj ispitanika	302	132	170	154	148
postotak	100 %	43,71 %	56,29 %	50,99 %	49,01 %

6. REZULTATI I RASPRAVA NA UKUPNOME UZORKU TE U USPOREDBI – OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

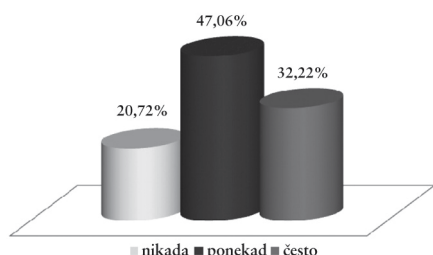
6. 1. ZAINTERESIRANOST UČENIKA ZA SKUPINSKI RAD U NASTAVI GRAMATIKE

Glede prve postavljene tvrdnje u anketi – *U nastavi gramatike volim rad u skupini.* – najveći se broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *ponekad*, njih 142 ili 47,06 %, što je gotovo polovica ispitanika (slika 1.). Gotovo trećina ispitanika, njih 98 (32,22 %), izjasnila se odgovorom *uvijek*, a petina ispitanika (62 ili 20,72 %) uz ovu je tvrdnju zaokružila odgovor *nikada* (slika 1.). Svi su se ispitanici izjasnili jednim od ponuđenih odgovora uz ovu tvrdnju. Ako se promotre dobiveni rezultati na izdvojenome uzorku osnovnih škola i gimnazija (slika 1.a), tada se uočava da je gotovo jednak omjer osnovnoškolskih (47,40 %) i gimnazijskih ispitanika (46,62 %) koji su se izjasnili odgovorom *ponekad*. Odgovorom *nikada* izjasnilo se 10 % više gimnazijskih učenika (25,68 %) nego učenika osnovne škole (15,58 %), a kada je riječ o odgovoru *uvijek* u odnosu na tvrdnju o zainteresiranosti za skupinski rad u nastavi gramatike, tada je razvidno da je ovaj odgovor zaokružilo 10 % više osnovnoškolskih ispitanika (37,01 %) nego gimnazijskih učenika (27,70 %) (slika 1.a).

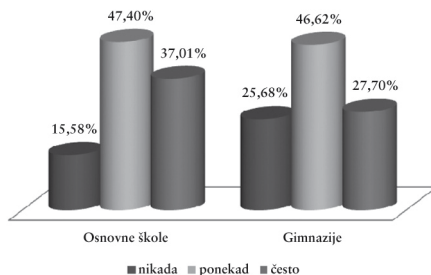
Uz ovu se tvrdnju (*U nastavi gramatike volim rad u skupini.*) tražilo i obrazloženje odgovora. Od ukupnoga broja osnovnoškolskih ispitanika (154) visok je postotak onih koji su napisali obrazloženje, njih 92,21 % ili 142 učenika, a 12 učenika ili 7,79 % nije napisalo obrazloženje. Njihova se obrazloženja navode u izvornome obliku, razvrstana prema kategorijama odgovora: *nikada*, *ponekad*, *često* (primjer 1).

¹ OŠ Vladimira Beca (Osijek) i OŠ Antunovac (Antunovac).

² Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku (Osijek) i Prirodoslovna i matematička gimnazija (Osijek).

Slika 1. Zainteresiranost učenika za skupinski rad u nastavi gramatike (na ukupnome uzorku)

Slika 1.a Zainteresiranost učenika za skupinski rad u nastavi gramatike (osnovne škole i gimnazije)

(1)

nikada:

Nikad ne radimo u skupinama gramatiku. (9³) *Ne volim raditi u skupinama, osobito gramatiku, jer više volim samostalno učiti i ponavljati.* (5) *Uvijek samo ja radim.* (3) *Zato što je dosadno.* (2) *Jer se puno priča i ne mogu koncentrirati na rad.* (1) *Jer smatram da u radu skupinama se može manje naučiti.* (1) *Nismo nikada složni.* (1) *Zato jer me svi mrze.* (1)

Svoj odgovor *nikada* osnovnoškolski su učenici obrazložili različitim razmišljanjima, ponajprije činjenicom da skupinski oblik rada nije zastupljen u nastavi gramatike, ali i time da ne vole taj oblik rada, odnosno da pokazuju veću sklonost individualnome radu i učenju. Osim toga, u obrazloženjima se uočava i nezadovoljstvo skupinskim radom jer ne postoji potrebna disciplina, a samim time i koncentracija. Također, dio učenika navodi obrazloženje *Uvijek samo ja radim.*, što ukazuje na činjenicu da ne postoji jasna podjela uloga u skupinama, odnosno da zadatci nisu ravnomjerno raspoređeni.

ponekad:

Ovisi s kim budem u skupini i ako bude zanimljiva tema. (12) *Ponekad volim radove u skupini, ali nekada i ne zato što se ne trude svi jednako i ne zasluže višu ocjenu. Ne volim radove u skupini zbog neslaganja i svađanja.* (10) *Zabavnije je raditi u skupini.* (8) *Volim rad u skupini jer se tako bolje uči i lakše je učiti s društvom nego sam.* (7) *Ne volim previše raditi u skupinama zato što dosta često dva učenika naprave sav posao, a ostatak grupe ne napravi ništa.* (6) *Ponekad mi je lakše raditi sama jer bolje shvatim gradivo.* (5) *Zato što nekad bude dosadno, a nekad dobro.* (5) *Zato što ne radimo baš često u grupi.* (4) *Zato što ne volim uvijek raditi u skupini.* (3) *Zato što mi se nekad da, a nekad ne.* (3) *Zbog toga što je nekada vrlo dosadno.* (2) *Ponekad jer volim raditi u skupini jer ako nešto neznam oni mi pomognu, a baš i ne volim jer izgubim puno vremena da bi nekome nešto objasnila.* (1) *Volim ponekad jer često grupni radovi nisu uopće korisni.* (1)

U obrazloženjima uz odgovor *ponekad* najveći je broj učenika istaknuo zanimljivost teme, odnosno učenike s kojima u skupini rade kao čimbenike o kojima ovisi njihova zainteresiranost za skupinski rad. Jednako tako, razvidno je isticanje vlastite zainteresiranosti za ovaj oblik rada zbog boljšeg i lakšeg učenja te zabavnijeg rada u skupini. Veći je dio učenika, međutim, naglasio također

³ Broj u zagradi znači broj učenika koji su napisali takvo ili slično obrazloženje.

neslaganje i svađanje kao razloge zbog kojih ne vole raditi u skupinama te nejednako radno opterećenje učenika u skupini (*Ne volim previše raditi u skupinama zato što dosta često dva učenika naprave sav posao, a ostatak grupe ne napravi ništa.*)

često:

Kada radimo u grupi istovremeno se zabavljamo i potičemo druge na rad i možemo naučiti nešto iz toga. (22) Zato jer se tada više družimo i lakše je jer ako nešto ne znamo netko drugi iz skupine sigurno zna. (15) Jer se mogu družiti pod nastavom s prijateljima. (4) Tako mi je lakše shvatiti i naučiti. (4) Jednostavno volim rad u skupini. (2) Voljela bih raditi u skupinama, ali gotovo nikada tako ne radimo, bilo bi zanimljivo. (2) Jer ne moraš ništa raditi i dobiješ dobru ocjenu. (1) Hrvatski mi je najdraži predmet. (1) Zato što želim još ponoviti. (1)

U obrazloženjima odgovora često učenici su isticali lakše ovladavanje gramatičkim sadržajima i bolje razumijevanje te suradničko učenje i uzajamno pomaganje. Najveći je broj ispitanika istaknuo međusobni poticaj na rad, koji pridonosi boljem savladavanju gradiva.

Od 148 gimnazijskih ispitanika njih 145 napisalo je obrazloženje (97,97 %), a tek troje (2,03 %) nije. U nastavku su navedena njihova obrazloženja o zainteresiranosti za skupinski rad razvrstana prema odgovorima *nikada*, *ponekad* i *često* (primjer 2).

(2)

nikada:

Nikada ne radimo gramatiku u skupinama. (13) Ne volim rad u skupini. (6) Više volim kada gramatiku objašnjava profesor radi lakšeg razumijevanja. (4) Volim individualno pratiti gramatiku. (3) Gramatika se uči napamet, nema smisla raditi u skupinama. (2) Smatram da je teško gradivo za skupni rad. (2) Ne smatram učinkovitim. (2) Ne volim ga jer uzrokuje pomutnju i nepravedno ocjenjivanje, djevojke u svojim torbicama uglavnom ne nose pribor pa moram biti spremna, svi dobiju istu ocjenu bez obzira na uloženi trud. (1) Najčešće se zaustavim na objašnjavanju drugima umjesto da idem naprijed. (1) Uvijek netko prevladava, ne može se doći do izražaja, dosadno i zamorno. (1) Nikad ne volim grupni rad općenito jer bude kaotičan i ništa ne obradimo onako dobro kako bi obradili inače s profesorom. (1) U skupini svi ne sudjeluju u radu. (1)

Ako se promotre navedena obrazloženja uz odgovor *nikada*, tada se uočava da je najveći broj učenika istaknuo da nikada ne radi u skupinama. Također, dio njih navodi da ne voli rad u skupinama te da lakše razumije gramatičke sadržaje kada *objašnjava profesor*, odnosno da voli individualno pratiti gramatiku te da se gramatički sadržaji uče napamet, stoga nema smisla raditi u skupinama. Osim toga, u obrazloženjima se navode i razmišljanja kako se skupinski rad smatra neučinkovitim, dosadnim te nepravednim kada je u pitanju ocjenjivanje. Jedan je ispitanik napisao da tijekom skupinskoga rada troši vrijeme na objašnjavanje drugima, umjesto da obavlja svoje zadatke (*Najčešće se zaustavim na objašnjavanju drugima umjesto da idem naprijed.*). U ovim su učeničkim obrazloženjima indikativne poteškoće koje se pojavljuju primjenom skupinskoga rada u nastavi gramatike zbog čega pojedinci gube zanimanje za rad u skupini.

ponekad:

Ponekad, kada su lakše teme, tj. kada je lakše gradivo, volim da samostalno i skupno radimo, ali kada je gradivo teže, više volim da profesor objasni. (12) Često grupni rad ničem ne služi

zato što netko ništa ne radi u grupi, a neki učenici moraju sve. (8) Rad u skupini volim kad je to potrebno, kada možemo skupa nešto novo naučiti i prezentirati to razredu, ali smatram da nije potrebna pretjerana količina rada u skupini jer se na taj način ne može sve obraditi. (8) Uglavnom mi je lakše kad radim sam. (7) Volim grupne radove jer su zanimljivi. (6) Ovisi s kime sam u grupi i kakva je podjela rada. (5) Učenici koji bolje znaju neki predmet mogu pomoći učenicima koji slabije znaju neki određeni predmet. (4) Nisam nikad učila gramatiku u skupini, ali voljela bih probati. (3) Ponekad mi se ne sviđa to raditi ili je dosadno. (3) Volimo surađivati i ostvarivati ciljeve zajedno. (3) Smatram da ponekad treba razbiti monotoniju te organizirati grupni rad. Također, pojedinci tako dobiju priliku za bolju ocjenu. (2) Ne volim često raditi u grupi jer grupni rad treba mnogo organizacije i truda. Smatram da, kad bi ga često imali, ne bi ga učinili vrlo dobro. (2) Nekada ne volim grupni rad jer bude bučno previše i malo se napravi. (1) Volim raditi u skupini, ali ne i gramatiku. (1) Jako rijetko radimo u skupinama i to je ponekad lijepa promjena. No, većinu stvari moramo raditi sami, tako da rad u skupini i nije toliko bitan, osim za one koji će u budućnosti raditi u timovima. (1) Ponekad je zabavan i dobro dođe, ali često je suvišan i nepotreban. (1)

Obrazlažući odgovor *ponekad*, učenici su pretežito isticali svoju zainteresiranost za skupinski rad pri učenju *lakših* tema (...) *ali kada je gradivo teže, više volim da profesor objasni*. I u ovim su obrazloženjima učenici isticali nejasno podijeljene uloge, tj. neravnomjernu opterećenost učenika u skupinskome radu kao prijepornu točku u primjeni ovoga oblika rada u poučavanju gramatike. Međutim, učenici su u svojim obrazloženjima navodili i pozitivne aspekte ovoga oblika rada kao što su zanimljivost, suradnja s dugim učenicima te mogućnost ostvarivanja bolje ocjene. Učenici prepoznaju i složenost organizacije skupinskoga rada (*treba mnogo organizacije i truda*), ali i poželjnu odmjeranost u njegovoj primjeni u nastavi gramatike.

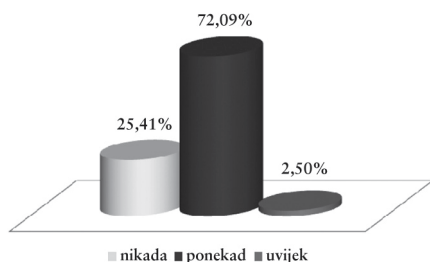
često:

Jer uvijek bude zanimljivo, a i više mišljenja je svakako bolje za cijelu grupu i za konačni ishod i uvijek je lakše učiti u skupini. (24) *Volim raditi u skupinama i družiti se s drugima, volim suradnju i međusobno pomaganje.* (6) *Jer se zadaci puno brže, bolje i lakše riješe.* (4) *Volim raditi u skupini zato što na taj način svi imamo priliku biti u interakciji s gradivom i više naučim nego kada samo dosadno slušamo profesora kako priča.* (3) *Gradiva koja su lakša, ali ima puno podataka lakše je obraditi i raščlaniti po grupama i na manje komade. U grupama je zanimljivo i kreativno.* (2) *Zbog prijatelja.* (1) *Ne ide mi gramatika.* (1)

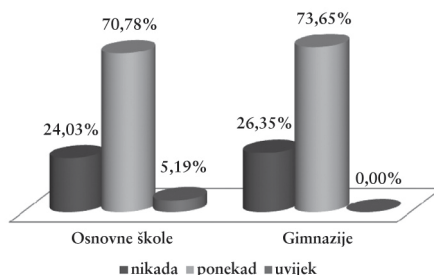
Da je lakše učiti u skupini i ostvarivati ishode, misli čak 24 učenika obrazlažući svoj odgovor često u svezi s tvrdnjom *Volim raditi u skupini*. Interaktivnost ne samo s drugim učenicima, nego i s nastavnim sadržajem učenici vide u skupinskome radu kao zanimljivost i kreativnost koje ovaj oblik rada omogućuje.

6. 2. UČESTALOST PRIMJENE SKUPINSKOGA RADA U NASTAVI GRAMATIKE

O tvrdnji *U nastavi gramatike u mom razrednom odjelu organizira se rad u skupinama*, svi su se ispitani učenici izjasnili jednim od ponuđenih odgovora. Najveći je broj ispitanika, njih 218, odnosno 72,09 %, zaokružio odgovor *ponekad*, četvrtina (76 ili 25,41 %) odgovor *nikada*, a tek neznan broj ispitanika, njih 8, izjasnio se odgovorom *uvijek*, što je 2,50 % (slika 2.).

Slika 2. Učestalost primjene skupinskoga rada u nastavi gramatike

Slika 2.a Učestalost primjene skupinskoga rada u nastavi gramatike (osnovne škole i gimnazije)

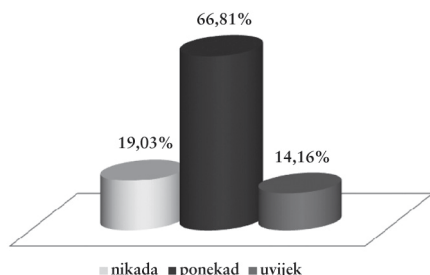
Ako se promotre rezultati u usporednom prikazu osnovnih škola i gimnazija (slika 2.a), tada se uočava vrlo sličan omjer u svim trima ponuđenim odgovorima. To znači da je odgovor *ponekad* najzastupljeniji i kod osnovnoškolskih ispitanika (70,78 %) i kod gimnazijskih (73,65 %) te u vrlo sličnom omjeru. Odgovorom *nikada* izjasnila se četvrtina osnovnoškolskih (24,03 %) te gimnazijskih učenika (26,35 %). Različitost je među ovim dvjema skupinama ispitanika vidljiva kod odgovora *uvijek* koji je u svom izjašnjavanju odabralo 5,19 % osnovnoškolskih učenika, dok nijedan ispitanik gimnazija nije zaokružio taj odgovor s obzirom na tvrdnju o učestalosti primjene skupinskoga rada u nastavi gramatike (slika 2.a).

S obzirom na to da se ukupno 25,41 % ispitanika, tj. njih 76, izjasnilo odgovorom *nikada*, u daljnjoj će se raščlambi tvrdnjā koje slijede, a koje se odnose na ostvarivanje skupinskoga rada u nastavi gramatike, izuzeti njihovi odgovori i na ukupnome uzorku i u usporednoj raščlambi osnovnih škola i gimnazija.

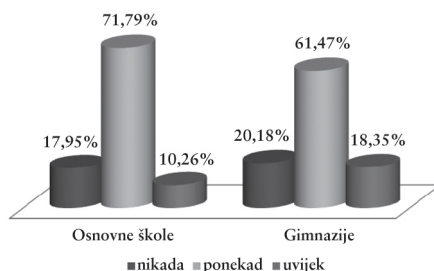
6. 3. PRIMJENA SKUPINSKOGA RADA U JEDNOM NASTAVNOM SATU

U svezi s trećom postavljenom tvrdnjom u anketi (*U nastavi gramatike rad u skupinama ostvaruje se u jednom nastavnom satu.*), raščlanjuju se odgovori 226 ispitanika koji su se u prethodnoj tvrdnji (*U nastavi gramatike, u mom razrednom odjelu, organizira se rad u skupinama.*) izjasnili odgovorima *ponekad* i *uvijek*. To znači da se od 226 ispitanika 151 izjasnio odgovorom *ponekad*, što je 66,81 %, (slika 3.). Gotovo petina ispitanika (43 ili 19,03 %) izjasnila se odgovorom *nikada*, dok je nešto manje ispitanika u odnosu na njih, 32 (14,16 %), uz ovu tvrdnju zaokružilo odgovor *uvijek* (slika 3.).

U raščlambi dobivenih rezultata prikazanih posebno za osnovne škole, posebno za gimnazije, na slici 3.a uočava se da su se ispitanici osnovne škole u visokome postotku izjasnili odgovorom *ponekad* (71,79 %). Uz tvrdnju *U nastavi gramatike rad u skupinama ostvaruje se u jednom nastavnom satu* 17,95 % ispitanika učenika osnovne škole odabralo je odgovor *nikada*, a desetina ovih ispitanika zaokružila je odgovor *uvijek* (10,26 %). S obzirom na rezultate dobivene o ovoj tvrdnji, na uzorku gimnazijskih ispitanika uočava se dominantan odgovor *ponekad* (61,47 %). Vrlo je sličan omjer u odgovorima *nikada* (20,18 %) i *uvijek* (18,35 %) (slika 3.a).

Slika 3. Primjena skupinskoga rada u jednoj nastavnom satu

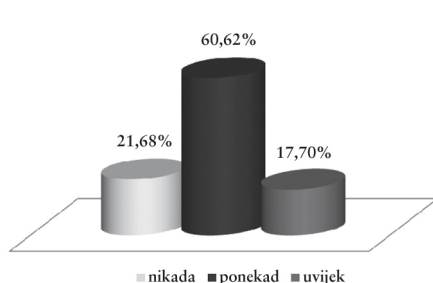

Slika 3.a Primjena skupinskoga rada u jednoj nastavnom satu (osnovne škole i gimnazije)

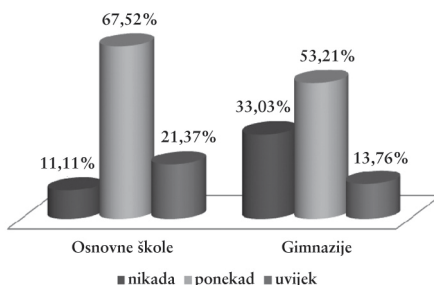
6. 4. PRIMJENA SKUPINSKOGA RADA U DVOSATU

S obzirom na tvrdnju *U nastavi gramatike rad u skupinama ostvaruje se u dvosatu*, više od polovice ispitanika čiji se odgovori raščlanjuju, odnosno njih 137 ili 60,62 %, izjasnilo se odgovorom *ponekad* (slika 4.). Nešto više od petine ispitanika (49 ili 21,68 %) zaokružilo je odgovor *nikada*, dok se 40 ispitanih učenika (17,70 %) izjasnilo odgovorom *uvijek* (slika 4.). Svi su ispitanici čiji se odgovori raščlanjuju uz navedenu tvrdnju zaokružili jedan od ponuđenih odgovora.

Pretežita zastupljenost odgovora *ponekad* uočava se i u slici 4.a, koja prikazuje rezultate na posebnome uzorku osnovnih škola i gimnazija. Osnovnoškolski su učenici ovaj odgovor odabrali u visokome postotku (67,52 %). Desetina se izjasnila odgovorom *nikada* (11,11 %), a gotovo dvostruko više u odnosu na njih odabralo je odgovor *uvijek* – 21,37 %. Kada je riječ o gimnazijskim ispitanicima, tada je raspršenost dobivenih rezultata najveća u dvama odgovorima – *uvijek* – 33,03 % i *ponekad* – 53,21 %. Najmanje je ovih učenika odabralo odgovor *uvijek*, njih 13,76 % (slika 4.a).

Slika 4. Primjena skupinskoga rada u dvosatu

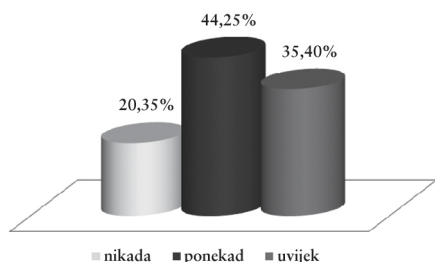

Slika 4.a Primjena skupinskoga rada u dvosatu (osnovne škole i gimnazije)

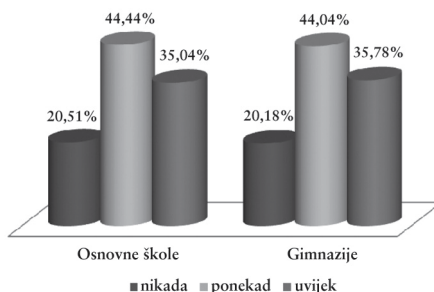
6. 5. PODJELA ULOGA U SKUPINSKOME RADU U NASTAVI GRAMATIKE

Ako se pogleda slika 5., na kojoj je prikazana distribucija učeničkih odgovora o tvrdnji *U skupinskome radu u nastavi gramatike svaki učenik ima svoju ulogu.*, tada se uočava da se više od trećine ispitanika izjasnilo odgovorom *uvijek* (80 ili 35,40 %) te petina (46 ili 20,35 %) odgovorom *nikada*. Dominantan odgovor uz ovu tvrdnju jest *ponekad*, koji je zaokružilo 100 učenika, odnosno 44,25 %. Inače, uz ovu su tvrdnju učenicima pojašnjene uloge u skupinskome radu: voditelj razgovora, kontrolor skupinskoga rada, promatrač pridržavanja pravila, mjeritelj vremena i predstavljatelj obavljenoga zadatka u skupini.

Vrlo je zanimljiva raspršenost odgovora ispitanika osnovnih škola i gimnazija prikazanih na slici 5.a. Naime, može se govoriti o gotovo jednakoj zastupljenosti svih triju ponuđenih odgovora među osnovnoškolskim učenicima i gimnazijskim ispitanicima. To znači da je i u izjašnjavanju o ovoj tvrdnji (*U skupinskome radu u nastavi gramatike svaki učenik ima svoju ulogu.*) razvidna dominantnost odgovora *ponekad* (44,44 % – osnovnoškolski ispitanici i 44,04 % – gimnazijski ispitanici), ali i velika zastupljenost odgovora *uvijek* – 35,04 % kod osnovnoškolskih učenika te 35,78 % kod gimnazijalaca. Najmanje je zastupljen odgovor *nikada*, kojim se izjasnila petina i jednih i drugih ispitanika (slika 5.a).

Slika 5. Podjela uloga u skupinskome radu u nastavi gramatike

Slika 5.a Podjela uloga u skupinskome radu u nastavi gramatike (osnovne škole i gimnazije)

Uz ovu se tvrdnju tražilo i obrazloženje odgovora. Od 117 ispitanika osnovne škole, čiji se odgovori na ovo pitanje raščlanjuju, obrazloženje je napisalo njih 92, što je 78,63 %, a njih 25 (21,37 %) nije napisalo obrazloženje o podjeli uloga u skupinskome radu u nastavi gramatike. Obrazloženja ovih ispitanika nalaze se u primjeru (3) i razvrstana su prema odgovorima *nikada*, *ponekad* i *uvijek*.

(3)

nikada:

Nikada se ovako ne organiziramo! (7) Nitko nema ulogu, radimo zajedno. (4) Jer je zanimljivo. (2) Nismo razred za rad u skupini. (2) Svatko dobije svoju ulogu, ali ju ne izvršava. (2) Mi se nikada ne podijelimo tako nego: 1. voditelj u skupini koji govori što treba zapisati, 2. ostali u skupini koji zapisuju što voditelj kaže. (1) Imamo samo predstavljača. (1) Kod nas nikada nije tako jer samo par učenika radi, dok ostali slušaju i prepisuju. (1) U grupi radimo da svatko sebi dodijeli poziciju. (1)

Ako se promotre obrazloženja osnovnoškolskih ispitanih učenika uz odgovor *nikada*, tada se uočava tvrdnja da se nikada skupinski rad ne organizira s jasno definiranim ulogama, odnosno da ne postoji preporučena podjela uloga unutar skupina ili kada takva podjela i postoji, tada ne funkcionira kako bi trebala, što potvrđuje sljedeći primjer: *Svatko dobije svoju ulogu, ali ju ne izvršava.*

ponekad:

Pa zato što mi imamo samo voditelja i to je dovoljno. (5) *Ponekad ima uloga.* (4) *Dosta često se prepiremo ili smo preglasni pa ne stignemo ni krenuti.* (4) *Obično svi rade isto.* (4) *Ponekad ne stignemo dogovoriti se pa žurimo bez podjele uloga sve brzo radimo i ne podijelimo "uloge".* (3) *Nekada neki učenici ne žele raditi.* (3) *Ne znam.* (3) *Zato što je tako.* (3) *Ponekad na kraju tek izaberemo tko će izlagati, a sve ostalo zajedno radimo i nemamo mjerača vremena.* (2) *Nemamo kontrolora ni mjeritelja.* (2) *Treba raspodjela da rad bude efikasniji i brži.* (1) *Jer je tako zanimljivije.* (1) *Svatko dobije neku ulogu.* (1) *Zato što je nastavnik obično glavni za većinu navedenih stvari.* (1) *Zato što želimo rad u skupini da brže završimo.* (1)

U obrazloženjima navedenima uz odgovor *ponekad* također se uočava da preporučene uloge u skupinskom radu nisu uobičajena praksa, nego *Obično svi rade isto*, odnosno izbor predstavljača/prezentatora skupinskoga rada obavi se na kraju rada (*Ponekad na kraju tek izaberemo tko će izlagati...*). Kao ometajuće čimbenike rada u skupini učenici navode nemogućnost dogovaranja (*Ponekad ne stignemo dogovoriti se pa žurimo bez podjele uloga sve brzo radimo i ne podijelimo "uloge".*), buku (*Dosta često se prepiremo ili smo preglasni pa ne stignemo ni krenuti.*) te otpor pojedinaca prema radu (*Nekada neki učenici ne žele raditi.*).

uvijek:

Uvijek u skupinama svaki učenik ima svoju ulogu. (16) *Uvijek imamo voditelja. On nama u skupini zadaje zadatke i nadzire tko što radi.* (8) *Kad radimo u skupinama svako ima svoj posao i tako se podijelimo i budemo brže gotovi.* (3) *Nemam pojma.* (2) *Pa svako u skupini nešto izlaže.* (1) *Uvijek se sa učiteljicom dogovorimo i pripremimo za skupinski rad.* (1) *Uvijek netko izlaže razredu.* (1) *Zato što je taki raspored.* (1)

Najviše je učenika u navedenim obrazloženjima uz odgovor *uvijek* istaknulo da *Uvijek u skupinama svaki učenik ima svoju ulogu*. Međutim, u ostalim navodima nije precizno navedeno ima li svaki učenik svoju jasnu ulogu ili samo postoji voditelj odnosno prezentator.

Uz tvrdnju *U skupinskom radu u nastavi gramatike svaki učenik ima svoju ulogu*, od 109 gimnazijskih ispitanika 91 je učenik napisao obrazloženje, što je 83,49 %, a 18 ih nije napisalo obrazloženje (16,51 %). U primjeru (4) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima *nikada*, *ponekad* i *uvijek*.

(4)

nikada:

Svi radimo isto i sami se raspoređujemo. (9) *Uvijek svi radimo zajedno, od nas 5 jedino je 1 voditelj.* (3) *Ne radimo na taj način. Svi zajedno radimo te se međusobno dogovaramo tko će predstaviti grupu.* (2) *Nemamo takav obrazac rada.* (2) *Ne dijelimo uloge na ovaj način, već jednostavno podijelimo zadatke.* (1) *Sve bude nedefinirano, nitko ne shvaća ozbiljno zadatke.* (1)

Gimnazijski su ispitanici u svojim obrazloženjima uz odgovor *nikada* istaknuli nepostojanje jasne podjele uloga u skupinskome radu, odnosno samostalno raspoređivanje učenika i zajednički rad. Istaknuli su da nemaju *takav obrazac rada* koji uključuje podjelu uloga u skupini, nego *jednostavno podijelimo zadatke*. Međutim, kada navode ulogu u skupinskom radu, učenici tada ističu voditelja, odnosno predstavnika skupine, o čemu se međusobno dogovaraju.

ponekad:

Ponekad svi sudjeluju, a ponekad samo neki. (13) *Nekada zadatak ne zahtjeva takvu podjelu rada, a nekad je grupa premala da bi se takva podjela ostvarila.* (8) *Nije lagano podijeliti posao na više dijelova bez da nam netko objasni kako. Zato se zna dogoditi da više ljudi radi isti posao ili da netko ne radi skoro ništa.* (6) *Jer je lakše obaviti rad kada se organizira.* (3) *Nikad nemamo promatrača i mjeritelja.* (3) *Uloge nisu uvijek dobro podijeljene i ne radimo svatko ono što mu je zadatak.* (3) *Pa svako radi nešto da se sve stigne na vrijeme. Podijelimo zadatke i dodijelimo ih onome tko je najbolji u određenom području.* (2) *Kada nam profesorica izrazito podijeli uloge.* (2) *Nije uvijek isto.* (2) *Ne radimo često skupinske radove u gramatici.* (1) *Nekada ne brinu o nama, a nekada se podijelimo.* (1)

U obrazloženjima odgovora *ponekad* najveći dio učenika ističe različitost sudjelovanja učenika u radu (*Ponekad svi sudjeluju, a ponekad samo neki.*), odnosno nedovoljan broj učenika u skupini da bi se podjela uloga ostvarila. Međutim, u obrazloženjima su razvidne i poteškoće koje nastaju ako ne postoji jasna podjela zadataka, odnosno uloga u skupini. Posebnu poteškoću učenicima predstavljaju nedovoljno jasne upute za rad (*Nije lagano podijeliti posao na više dijelova bez da nam netko objasni kako. Zato se zna dogoditi da više ljudi radi isti posao ili da netko ne radi skoro ništa.*) jer to dovodi do novih poteškoća koje se očituju tako da u skupinskome radu samo dio učenika radi (*Podijelimo zadatke i dodijelimo ih onome tko je najbolji u određenom području.*)

uvijek:

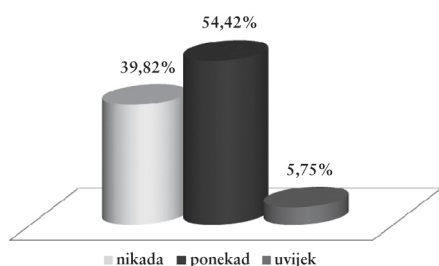
Moramo podijeliti uloge jer inače nećemo stići zadatak obaviti i neće svi ljudi sudjelovati zbog difuzije odgovornosti. (8) *Svatko ima svoju ulogu, iako nema točno zadanih uloga koje treba popuniti, poput kontrolora i mjeritelja vremena, već svatko zna što mora obraditi.* (7) *Lakše je obaviti zadatak ako su uloge podijeljene i tad ne dolazi do problema.* (6) *Uvijek tako radimo jer je tako najbolje raspoređen posao.* (4) *Profesor uvijek podijeli zadatke tako da svi u grupi imaju svoju ulogu.* (2) *Čak i kada profesor to ne zahtijeva, sami podijelimo poslove, iako ne na način kako je gore navedeno.* (1) *Da, zbog bržeg rješavanja zadataka, no ta podjela ne znači i uspješno rješavanje jer nisu svi jednako zainteresirani.* (1)

Obrazlažući svoj odgovor *uvijek*, učenici ističu da podijeljene uloge omogućuju bolju organizaciju skupinskoga rada, ravnomjernu opterećenost i odgovornost članova skupine te lakše obavljanje zadatka. Iako učenici smatraju važnim podjelu uloga u skupini, čak ističu da se sami dijele ako to ne učini nastavnik, ipak navode da takva podjela nije jamstvo uspješnosti *jer nisu svi jednako zainteresirani*.

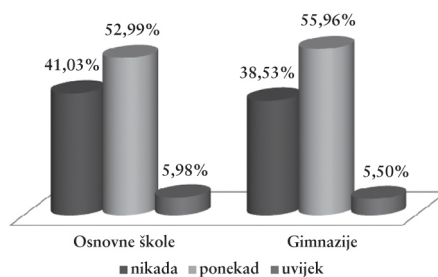
6. 6. ISTOVRSNSI ZADATCI U SKUPINSKOME RADU

U odnosu na tvrdnju *U skupinskomu radu u nastavi gramatike svaka skupina ima isti zadatak*, raspršenost je učeničkih odgovora najveća u dvjema kategorijama, i to *ponekad* (123 ili 54,42 %) i *nikada* (90 ili 39,82 %) (slika 6.). Neznatan se broj ispitanika izjasnio odgovorom *uvijek*, njih 13 (5,75 %).

U prikazu odgovora o ovoj tvrdnji na slici 6.a razvidno je da je vrlo sličan odnos i omjer odgovora osnovnoškolskih i gimnazijskih ispitanika kao i na ukupnome uzorku. Isto se tako može govoriti i o podjednako zastupljenosti svih triju ponuđenih odgovora i kod ispitanih učenika osnovne škole i kod gimnazijalaca. To znači da je nešto više od polovice ispitanika odabralo odgovor *ponekad* (52,99 % – osnovne škole te 55,96 % – gimnazije), odgovor *nikada* nešto malo manje od polovice (41,03 % – osnovne škole i 38,53 % – gimnazije) te odgovor *uvijek* nekolicina ispitanika (5,98 % – osnovne škole i 5,50 % – gimnazije) (slika 6.a).

Slika 6. Istovrsni zadatci u skupinskomu radu

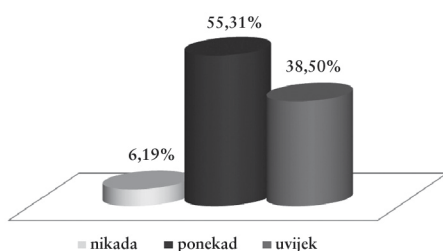

Slika 6.a Istovrsni zadatci u skupinskomu radu (osnovne škole i gimnazije)

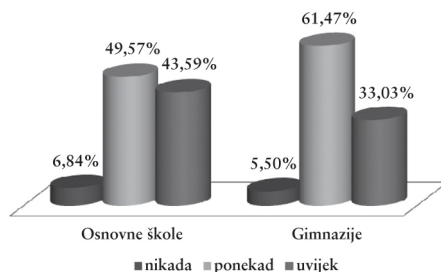
6. 7. RAZNOVRSNSI ZADATCI U SKUPINSKOME RADU

Sljedeća se tvrdnja odnosila na primjenu raznovrsnih zadataka u skupinskomu radu (*U skupinskomu radu u nastavi gramatike svaka skupina ima drukčiji zadatak*.). Najveći se broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *ponekad*, njih 125 ili 55,31 %, što je više od polovice ispitanika čiji su odgovori obuhvaćeni analizom (slika 7.). Nešto više od trećine učenika, njih 87 ili 38,50 %, izjasnilo se odgovorom *uvijek*, dok je tek 14 (6,19 %) ispitanih učenika zaokružilo odgovor *nikada* (slika 7.). To znači da se kod ispitanih učenika može govoriti o visokome postotku zastupljenosti raznovrsnih zadataka u skupinskomu radu u nastavi gramatike. Svi su se ispitanici izjasnili jednim od ponuđenih odgovora uz ovu tvrdnju.

Glede ove tvrdnje (*U skupinskomu radu u nastavi gramatike svaka skupina ima drukčiji zadatak*.), na slici 7.a prikazani su rezultati dobiveni na uzorku osnovnih škola i gimnazija. Kod osnovnoškolskih se učenika uočava podjednaka zastupljenost odgovora *ponekad* (49,57 %) i odgovora *uvijek* (43,59 %). Odgovor *nikada* najmanje je zastupljen, što znači da se njim izjasnila tek nekolicina ispitanika osnovne škole, odnosno 6,84 % ispitanih. Ako se promotre rezultati dobiveni među ispitanim učenicima gimnazija, tada se također uočava najveća raspršenost među dvama odgovorima *ponekad* (61,47 %) i *uvijek* (33,03 %). I kod ovih je ispitanika najmanja zastupljenost odgovora *nikada*, tek 5,50 %.

Slika 7. Raznovrsni zadatci u skupinskomu radu

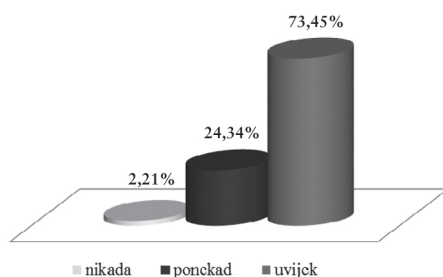

Slika 7.a Raznovrsni zadatci u skupinskomu radu (osnovne škole i gimnazije)

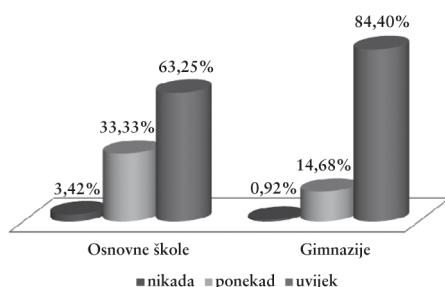
6. 8. BROJ UČENIKA UNUTAR SKUPINE

Glede tvrdnje *U skupinskomu radu u nastavi gramatike broj učenika u jednoj skupini je od 3 do 6.*, najveći se broj ispitanika, njih 166 ili 73,45 %, izjasnio odgovorom *uvijek* (slika 8.). To je svakako pozitivno jer ukazuje na to da se u većini ispitanih razreda brine o tome da broj članova unutar skupine bude onaj preporučeni. Odgovorom *ponekad* izjasnila se četvrtina ispitanih učenika (55 ili 24,34 %), a odgovorom *nikada* njih 5 (2,21 %).

I u rezultatima dobivenim analizom učeničkih odgovora u usporednom prikazu na slici 8.a također je razvidna pretežita zastupljenost odgovora *uvijek*, ali u nejednakome omjeru ispitanih učenika osnovnih škola i gimnazija. To znači da je 20 % više gimnazijskih ispitanika (84,40 %) u odnosu na osnovnoškolske (63,25 %) zaokružilo ovaj odgovor, dok je u izjašnjavanju odgovorom *ponekad* rezultat obrnut – gotovo 20 % više osnovnoškolskih učenika (33,33 %) u odnosu na gimnazijske (14,68 %) odabralo je ovaj odgovor. Nekolicina se i jednih i drugih ispitanika izjasnila odgovorom *nikada* (slika 8.a).

Slika 8. Broj učenika unutar skupine

Slika 8.a Broj učenika unutar skupine (osnovne škole i gimnazije)

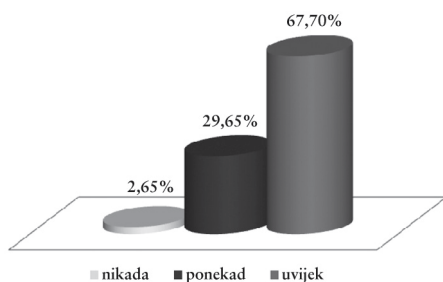
6. 9. KVALITETA ODNOSA UČENIKA TIJEKOM SKUPINSKOGA RADA

O kvaliteti odnosa tijekom skupinskoga rada učenici su se izjašnjavali u četirima potvrđnjama: uzajamno pomaganje, uvažavanje različitih mišljenja, međusobno slušanje učenika i izbjegavanje uvreda i svađa tijekom skupinskoga rada. U nastavku će se analizirati svaka potvrđnja zasebno na ukupnome uzorku i u usporednome odnosu osnovnoškolskih i gimnazijskih ispitanika.

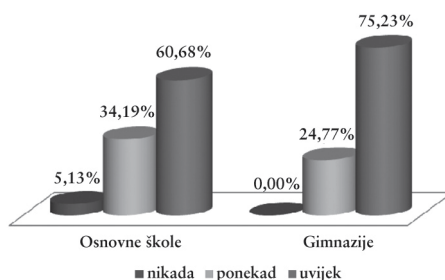
6. 9. 1. Uzajamno pomaganje učenika unutar skupine

Glede potvrđnje (*U skupinskome radu u nastavi gramatike pomažemo jedni drugima.*) najveći se broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *uvijek*, njih 153 ili 67,70 %, što je vrlo visok brojčani i postotni omjer. Odgovorom *ponekad* izjasnilo se nešto manje od trećine ispitanika, 67 ili 29,65 %, dok je tek neznatan broj ispitanika, njih 6 (2,65 %), zaokružio odgovor *nikada* (slika 9.a). Iako se većina ispitanika uz ovu tvrdnju izjasnila odgovorom *uvijek*, nikako ne treba zanemariti postotne omjere navedene uz preostala dva odgovora (*nikad* i *ponekad*) jer oni ukazuju na to kako bi svakako valjalo poraditi na unaprjeđenju međusobnih odnosa učenika unutar skupine.

Na slici 9.aa prikazani su dobiveni rezultati za osnovne škole i za gimnazije. Izjašnjavajući se o tvrdnji koja se odnosi na međusobno pomaganje u skupinskome radu u nastavi gramatike, ispitanici osnovnih škola najčešće su birali odgovor *uvijek* (60,68 %), a najrjeđe odgovor *nikada* (5,13 %). Odgovor *ponekad* odabralo je nešto više od trećine ispitanika ove dobne skupine (34,19 %). Kod gimnazijskih je ispitanika razvidno da su rezultati raspršeni samo u dvama odgovorima: *uvijek* (75,23 %) i *ponekad* (24,77 %), dok se odgovorom *nikada* nije izjasnio nijedan ispitanik gimnazijalac.

Slika 9.a Uzajamno pomaganje učenika unutar skupine

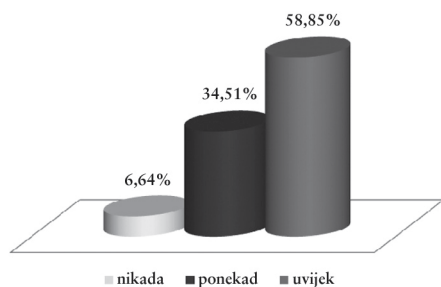

Slika 9.aa Uzajamno pomaganje učenika unutar skupine (osnovne škole i gimnazije)

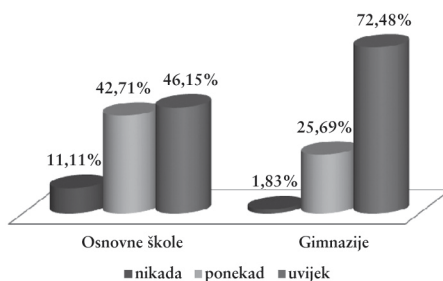
6. 9. 2. Uvažavanje različitih mišljenja tijekom skupinskoga rada

S obzirom na drugu potvrđnu (U skupinskomu radu u nastavi gramatike uvažavamo drukčija mišljenja.) opaža se da se, kao i u prethodnoj tvrdnji, najveći broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *uvijek*, njih 133 ili 58,85 %, što je više od polovice ispitanika. Nešto više od trećine ispitanika (78 ili 34,51 %), izjasnilo se odgovorom *ponekad*, dok se 15 ispitanika, odnosno njih 6,64 %, izjasnilo odgovorom *nikada* (slika 9.b).

Ako se pogleda slika 9.bb, na kojoj su prikazani rezultati na zasebnim uzorcima, tada se uočava podjednak omjer odgovora *uvijek* (46,15 %) i *ponekad* (42,71 %) kod ispitanih učenika osnovne škole. Nešto više od desetine ispitanika odabralo je odgovor *nikada*, njih 11,11 %. Kod gimnazijskih se ispitanika uočavaju veće razlike u zastupljenosti ponuđenih odgovora o uvažavanju drukčijih mišljenja u nastavi gramatike. To znači da se čak 72,48 % ispitanika izjasnilo odgovorom *uvijek*, a četvrtina (25,69 %) odgovorom *ponekad*. Neznatan je postotak onih koji su odabrali odgovor *nikada* (1,83 %) (slika 9.bb).

Slika 9.b Uvažavanje različitih mišljenja tijekom skupinskoga rada

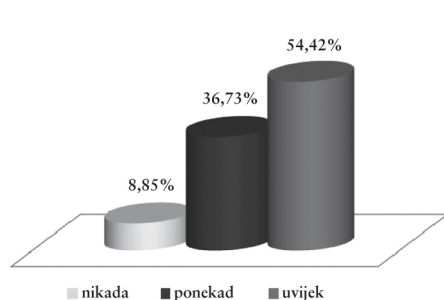

Slika 9.bb Uvažavanje različitih mišljenja tijekom skupinskoga rada (osnovne škole i gimnazije)

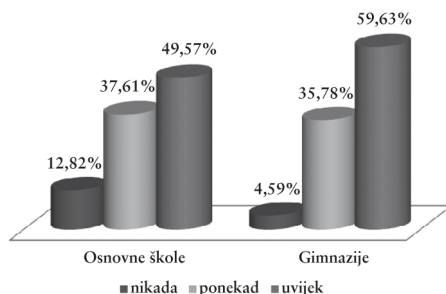
6. 9. 3. Međusobno slušanje učenika tijekom skupinskoga rada

U odnosu na treću postavljenu potvrđnu (U skupinskomu radu u nastavi gramatike međusobno se slušamo.) također se može uočiti dominantnost odgovora *uvijek*, što znači da se više od polovice ispitanika izjasnilo ovim odgovorom (123 ili 54,42 %) (slika 9.c). Nešto više od trećine ispitanika zaokružilo je odgovor *ponekad* (83 ili 36,73 %), dok je 20 ispitanika, odnosno njih 8,85 %, uz navedenu tvrdnju zaokružilo odgovor *nikada* (slika 9.c). Iako je visok postotak ispitanika koji se izjasnio odgovorom *uvijek*, što je svakako ohrabrujuće, zastupljenost ostalih odgovora (*ponekad* i *nikad*) znači da je potrebno poticati i razvijati kulturu slušanja učenika u skupinskomu radu.

Visok je postotak gimnazijskih ispitanika koji se izjasnio odgovorom *uvijek* (59,63 %) o tvrdnji koja se odnosi na međusobno slušanje u skupinskomu radu (slika 9.cc). Međutim, odgovor *ponekad* zaokružilo je 35,78 % ispitanika gimnazija, a odgovor *nikada* 4,59 %. Kod osnovnoškolskih je ispitanika gotovo polovica odabrala odgovor *uvijek*, a druga se polovica ispitanika izjasnila ostalim dvama odgovorima: *ponekad* (37,61 %) i *nikada* (12,82 %) (slika 9. cc).

Slika 9.c Međusobno slušanje učenika tijekom skupinskoga rada

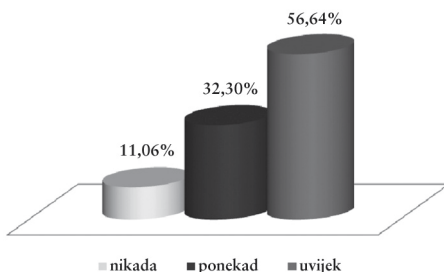

Slika 9.cc Međusobno slušanje učenika tijekom skupinskoga rada (osnovne škole i gimnazije)

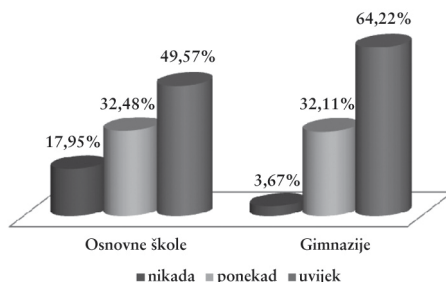
6. 9. 4. Izbjegavanje uvreda i svađa tijekom skupinskoga rada

I uz posljednju potvrđuju (U skupinskome radu u nastavi gramatike *izbjegavamo uvrede i svađe.*) također se uočava prevladavajući odgovor *uvijek*. To znači da se ovim odgovorom izjasnilo 128 ispitanika, što je 56,64 %. Odgovor *ponekad* zaokružila su 73 ispitanika, odnosno njih 32,30 %, dok je nešto više od desetine (25 ili 11,06 %) zaokružilo odgovor *nikada* (slika 9.d).

U odnosu na ovu tvrdnju gotovo se polovica osnovnoškolskih ispitanika izjasnila odgovorom *uvijek* (49,57 %) te nešto više od trećine (32,48 %) odgovorom *ponekad* (slika 9.dd). Iako je i u svezi s ovom tvrdnjom najmanje zastupljen odgovor *nikada* (17,95 %), ne treba zanemariti postotak učenika koji se tako izjasnio. Kod gimnazijskih je ispitanika rezultat nešto drukčiji, odnosno bolji, poglavito u odgovoru *uvijek*, kojim se izjasnilo 64,22 % učenika. Odgovorom se *ponekad* izjasnilo 32,11 % gimnazijskih učenika, gotovo isto kao i osnovnoškolskih. Međutim, odgovor *nikada* najmanje je zastupljen (3,67 %) i znatno manje nego kod osnovnoškolskih učenika (slika 9.dd).

Slika 9.d Izbjegavanje uvreda i svađa tijekom skupinskoga rada

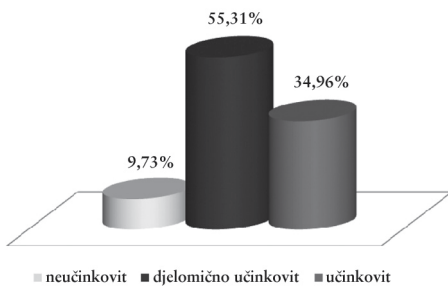
Slika 9.dd Izbjegavanje uvreda i svađa tijekom skupinskoga rada (osnovne škole i gimnazije)

Ovi rezultati upućuju na to da je izgradnja kvalitetnih odnosa učenika u skupinskome radu proces koji zahtijeva sustavan rad ponajprije na govornome bontonu učenika. Također, govore i o tome da je potrebno jasno definirati i istaknuti katalog pravila skupinskoga rada u kojem će biti precizirana pravila komunikacije i suradnje.

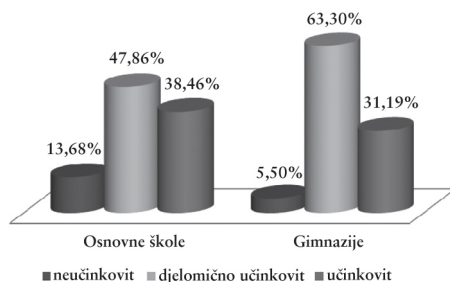
6. 10. PROCJENA UČINKOVITOSTI SKUPINSKOGA RADA U NASTAVI GRAMATIKE

O procjeni učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike svi učenici čiji se odgovori raščlanjuju izjasnili su se jednim od ponuđenih odgovora. Većina ispitanika smatra skupinski rad *djelomično učinkovit*, njih 125 ili 55,31 % (slika 10.). Nešto više od trećine ispitanika, njih 79 (34,96 %), izjasnilo se odgovorom *učinkovit*, dok je približno desetina ispitanika (22 ili 9,73 %) zaokružila odgovor *neučinkovit* (slika 10.).

O tome kako su se o učinkovitosti skupinskoga rada izjasnili osnovnoškolski, a kako gimnazijski učenici rezultati su prikazani na slici 10.a. Iako je u ovoj tvrdnji najzastupljeniji odgovor *djelomično učinkovit*, njegova je zastupljenost veća kod gimnazijskih ispitanika (63,30 %) nego kod osnovnoškolskih (47,86 %). Odgovor *učinkovit* zastupljen je podjednako i kod jednih i kod drugih ispitanika, iako kod osnovnoškolskih ipak nešto više (38,46 %) nego kod gimnazijskih (31,19 %). U odnosu na odgovor *neučinkovit* razvidno je da se njim izjasnilo više osnovnoškolskih (13,68 %) učenika nego gimnazijskih (5,50 %) (slika 10.a).

Slika 10. Procjena učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike

Slika 10.a Procjena učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike (osnovne škole i gimnazije)

I uz ovu se tvrdnju od učenika tražilo obrazloženje odgovora. Od 117 osnovnoškolskih ispitanika 88 je obrazložilo svoj odgovor o procjeni učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike. Manji dio osnovnoškolskih učenika, njih 29 odnosno 24,79 %, nije obrazložio svoj odgovor. U primjeru (5) navedena su obrazloženja prema odgovorima *neučinkovit*, *djelomično učinkovit* i *učinkovit*.

(5)

neučinkovit:

Radi samo 1 ili 2 učenika, dok drugi prepisuju. (3) Nastane metež i buka. (2) Nitko ništa ne radi. (2) Zato što se baš ne slušamo međusobno. (1) Mislim da se u skupinskom radu više zabavljamo nego radimo. (1) Dosadno. (1) Zbog nekih grupa. (1)

Neučinkovitost skupinskoga rada učenici objašnjavaju ponajprije neravnomjernim opterećenjem svih učenika, odnosno pretežitim angažmanom jednoga ili dvoje učenika. Također se u obrazloženjima navode nedostatak discipline (*Nastane metež i buka.*) te dosada.

djelomično učinkovit:

Nekad pomaže, a nekad ne. (9) Zato što se u radu u skupinama vrlo često zabavljamo, a manje pratimo nastavu. (7) Ponekad se svađamo. (3) Smatram da je rad u skupini djelomično učinkovit jer uvijek u grupi nekoliko učenika radi više i nauči nešto za razliku od onih koji cijeli sat provedu ne radeći ništa. (3) Zato što nekad ne stignemo. (3) Zato što ne naučimo puno. (3) Mislim da bi nam ipak trebala pomoć nastavnika jer ne možemo sve sami obraditi, a i ne shvatimo svo gradivo. (2) Rad je učinkovit jer naučimo puno stvari. (2) Nekada nešto naučimo, ali učinkovitije je kada sami radimo. (2) Rad je učinkovit za voditelja, a za ostale ne jer oni ništa ne razmišljaju, nego samo zapisuju. (1) Ovakav tip rada ne odgovara svim učenicima. (1) Ponekad je zabavno. (1) Često se ne javljam. (1) Zato što ima više mišljenja koja se slože. (1)

Slične razloge *djelomičnoj učinkovitosti* skupinskoga rada navode i učenici koji su se opredijelili za ovaj odgovor. Također, dio učenika ističe poteškoće u naučljivosti gramatičkih sadržaja primjenom ovoga oblika rada (*Zato što ne naučimo puno.*), a dio učenika smatra da im ovaj oblik rada omogućuje da nauče više sadržaja (*Rad je učinkovit jer naučimo puno stvari.*). Zanimljivo je isticanje uloge nastavnika u poučavanju gramatike *jer ne možemo sve sami obraditi, a i ne shvatimo svo gradivo.*

učinkovit:

Puno toga naučim i lakše mi je učiti kada radimo u skupini. (17) Tako se više družimo i više naučimo. (5) Svi si pomažemo međusobno. (4) Svi sudjelujemo. (3) Svi se slažemo i družimo. (3) Više zapamtimo ako zajedno učimo jer ako sami učimo pomalo bude monotono. (2) Trudimo se biti učinkoviti i uvijek budemo. (1) Zato što smo svi zadovoljni tim radom. (1) To pomaže u timskom radu i da mogu biti samostalna. (1) Vježbamo suradnju. (1)

Osnovnoškolski učenici koji smatraju da je primjena skupinskoga rada u poučavanju gramatike *učinkovita* u svojim obrazloženjima ponajprije navode lakše učenje, međusobno pomaganje i sudjelovanje, odnosno timski rad (*To pomaže u timskom radu i da mogu biti samostalna.*).

Od 109 gimnazijskih ispitanika, čiji se odgovori na ovo pitanje prikazuju, obrazloženje je napisalo njih 97 (88,99 %), a 12 učenika nije napisalo obrazloženje (11,01 %). Njihova se obrazloženja navode u primjeru (6) prema kategorijama *neučinkovit*, *djelomično učinkovit* i *učinkovit*.

(6)

neučinkovit:

U skupinskome radu ne naučimo ništa. (3) Obrazložila sam u 2. zadatku. (1) Grupni rad nije dobar za usvajanje znanja jer svi članovi skupine ne mogu jednako usvojiti znanje. (1)

U obrazloženjima odgovora da je skupinski rad *neučinkovit* učenici ponovno ističu da taj oblik rada ne omogućuje ovladavanje nastavnim sadržajima, odnosno da ne pruža svim učenicima jednaku priliku da nauče.

djelomično učinkovit:

Kao i većina ostalih pristupa na nastavi, i ovaj pristup ima svoje prednosti i nedostatke. S obzirom na to da nisu svi učenici uvijek jednako zainteresirani za rad, ponekad jedan ili nekolicina iz grupe obave većinu zadatka. Na taj način uče na drugačiji način i samostalno, no nezainteresirani ne nauče ništa. (14) Skupni rad kao način usvajanja gradiva sam po sebi nije najučinkovitiji oblik učenja. (7) Nekada bolje pamtim kada radim samostalno, a kada radimo u skupinama ne mogu se toliko skoncentrirati. (6) Ono gradivo koje moja skupina izlaže naučimo i savladamo, dok drugo ne pratimo i ne znamo jer smo usredotočeni na svoje. (6) Smatram da je grupni rad dobra ideja kako bi se obradile lakše nastavne cjeline, ali ne treba se provoditi kod gradiva koje je vrlo važno jer svatko uči drugačije i bolje je slušati profesora kako predaje. (6) Ovisno o grupi i pojedincima, učinkovitost nije uvijek jednaka. (4) Nekada rad s prijateljima može biti zabavniji, a ako nam je nešto zabavno, onda i naučimo ono o čemu se govori (rad na satu). No, ovisi s kim smo, nekada rad u grupi može biti samo zabava. (4) Mislim da je grupni rad korisniji za književnost jer se gramatika vježba na primjerima. Oni koji su brži ne mogu napredovati, a oni sporiji pitaju brže za pomoć, a jednako tako mogu pitati profesora u samostalnom radu. (3) Nekada neka grupa slabije obavi svoj zadatak. (2) Rijetko radimo u grupama, ni ne sjećam se učinkovitosti. (2) Zato što se netko može "švercati" i time ništa ne naučiti. (2) Nekad ne naučimo dobro u skupini. (2) Bude previše pričanja i malo se napravi. (1) Možemo naučiti nešto od drugih. (1) Smatram da skupinski rad nije nužan za razumijevanje gradiva te ponekad izazove više konfuzije oko gradiva nego shvaćanja. (1) Često ima premalo posla za cijelu grupu. (1) Gramatika se uči napamet, nema smisla raditi u skupinama. (1) Nekada pomaže da brže obradimo gradivo. (1)

Poteškoće koje skupinski rad može izazvati razvidne su u obrazloženjima većega dijela učenika uz odgovor *djelomično učinkovit*. Naime, nejednaka zainteresiranost učenika za ovaj oblik rada, zatim neravnomjerno opterećenje aktivnostima i zadacima svih članova skupine, odnosno angažman samo jednoga učenika u skupini ili manjega dijela učenika razlozi su koje ispitani gimnazijski učenici smatraju prijepornim točkama glede učinkovitosti skupinskoga rada u poučavanju gramatike. Također, učenici prepoznaju učinkovitost rada u skupini kada su gramatički sadržaji manje zahtjevniji, ali isto tako ističu da se ovaj oblik rada *ne treba provoditi kod gradiva koje je vrlo važno jer svatko uči drugačije i bolje je slušati profesora kako predaje*. Nedostatak osobne koncentracije u skupinskom radu te koncentracije pri izlaganju rada ostalih skupina učenici također navode kao moguće poteškoće pri učinkovitosti skupinskoga rada. Međutim, dio učenika misli da je skupinski rad *dobra ideja* te da *Nekada rad s prijateljima može biti zabavniji*. Također, smatraju da je ovaj oblik rada primjereniji u poučavanju književnosti, nego u poučavanju gramatike (*Mislim da je grupni rad korisniji za književnost jer se gramatika vježba na primjerima*).

učinkovit:

Učinkovit je jer međusobno se dopunjujemo, lakše naučimo i mislim da i brže pamtimo. (7) Bolje i više naučimo i zabavnije je. (6) Kada radimo u skupini, sudjelujemo u komunikaciji sa drugim osobama iz razreda, uz čiju pomoć možemo riješiti nešto ili shvatiti nešto što ne znamo. (4) Brže savladamo više gradiva. (3) Odgovor se nalazi u pitanju pod brojem 2. (2) Više osoba bolje obavi zadatak. (2) Svi u skupini rade i slušaju ostale. (1) Dobar smo razred

i imamo još bolju profesoricu hrvatskog. (1) Podjela rada je uvijek učinkovita. (1) Upravo zbog vođa u grupi i mammo savršen učinak. (1)

Da je primjena skupinskoga rada u poučavanju gramatike *učinkovita*, obrazložilo je 28 gimnazijskih ispitanika. U njihovim je obrazloženjima razvidno kako ovaj oblik rada pridonosi suradnji među članovima skupine, boljoj naučljivosti gramatičkih sadržaja te boljem razumijevanju, čemu posebno pridonosi komunikacija među članovima skupine. Učenici posebno pohvaljuju svoj razred i nastavnicu, koje smatraju važnima za učinkovitost skupinskoga rada.

7. ZAKLJUČAK

Skupinski se oblik rada temelji na suradničkom učenju, čime se kod učenika razvijaju socijalne vještine te potiče osjećaj sigurnosti. Osim toga, učenici se uče suradnji, komunikaciji – međusobnom slušanju i naizmjeničnom govorenju – toleranciji i timskom radu, što je samo dio pozitivnih obilježja ovoga oblika rada u nastavi. U ovome se radu usredotočeno razložio skupinski oblik rada, njegova temeljna obilježja koja se odnose na kriterije podjele učenika u skupine, zatim podjele uloga u skupinama, broj učenika u skupini, vrste zadataka, pravila u skupinskom radu, tijek, odnosno etape skupinskoga rada te trajanje skupinskoga rada. Posebno se istražila primjena skupinskoga rada u nastavi gramatike s učeničkoga aspekta, što znači da se ispitalo osnovnoškolske i srednjoškolske učenike o njihovoj zainteresiranosti za skupinski rad, zatim o čestoti rada u skupinama u nastavi gramatike, o ostvarivanju skupinskoga rada u jednome satu i dvosat, o podjeli uloga u skupinskom radu, zastupljenosti istovrsnih i raznovrsnih zadataka, o broju učenika u skupini, kvaliteti odnosa učenika u skupinskom radu te o procjeni učinkovitosti skupinskoga rada u nastavi gramatike. Rezultati su provedenoga istraživanja pokazali da zainteresiranost ispitanih učenika za ovaj oblik rada postoji. Međutim, organizaciju i provedbu skupinskoga rada moguće je poboljšati, poglavito kada je riječ o podjeli uloga u skupinama, čime bi se svakako postigla veća učinkovitost u ovladavanju gramatičkim sadržajima. Također, potrebno je ustrajno raditi na oblikovanju kataloga pravila skupinskoga rada, koji uključuje poticanje i razvijanje kulture slušanja i govorenja. Osim toga, ne smije se zanemariti uloga nastavnika u organizaciji skupinskoga rada u nastavi gramatike jer se spretnim vođenjem nastave i jasnim uputama učenicima te dobro oblikovanim zadacima osigurava djelotvoran rad. Ova problematika i nadalje treba biti predmetom metodičkih istraživanja, što će svakako pridonijeti rasvjetljavanju dvojba koje još uvijek postoje kada je u pitanju primjena ovoga oblika rada u nastavi gramatike, ali i pomoći nastavnicima i učenicima u ostvarivanju uspješne nastave gramatike.

LITERATURA

- Bognar, Ladislav i Milan Matijević. 2002. *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Brüning, Ludger, i Tobias Saum. 2008. *Suradničkim učenjem do uspješne nastave*. Zagreb: Naklada Kosinj.
- Jelavić, Filip. 2003. *Didaktika*. Jastrebarsko: Slap.
- Klippert, Heinz. 2001. *Kako uspješno učiti u timu*. Zagreb: Educa.
- Matijević, Milan i Diana Radovanović. 2011. *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
- Peko, Anđelka i Ana Pintarić. 1999. *Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika*. Osijek: Pedagoški fakultet.
- Pranjić, Marko. 2005. *Didaktika*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Rosandić, Dragutin i Irena Rosandić. 1996. *Hrvatski jezik u srednjoškolskoj nastavi*. Zagreb: Školske novine.
- Težak, Stjepko. 1996. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vizek Vidović, Vlasta, Majda Rijavec, Vesna Vlahović-Štetić i Dubravka Miljković. 2003. *Psihologija obrazovanja*, Zagreb: IEP – Vern.

STUDENT PERCEPTION OF THE APPLICATION OF GROUP WORK IN TEACHING GRAMMAR

This paper discusses student perception of the application of group work in teaching grammar. Firstly, the theoretical part elaborates the characteristics of the group work: criteria of dividing students into groups, assigning roles in groups, number of students in a group, types of tasks, duration of group work. As for the application of group work in teaching grammar, Težak's stands and views are emphasised. The research part of the paper presents the results of the survey conducted on a sample of 302 students of the fifth, sixth, seventh and eighth grades in two elementary schools and students of the first, second and third grades in two general-education secondary schools. The objective was to ask the students about their interest in group work, the frequency of working in groups in grammar classes, the realisation of group work in one class and in two classes, about the allocation of roles in group work, the share of homogenous and heterogenous tasks, the number of students in a group, the quality of the relationship between students in group work and about the efficiency assessment of group work in teaching grammar. The results of the survey conducted have shown that there is interest of the surveyed students in this form of work, but the organisation and implementation of group work could be improved, especially in relation to the allocation of roles in groups and the formation of the rules catalogue.

KEY WORDS: *characteristics of group work, group work in teaching grammar, cooperative learning, student perception of the organisation and implementation of group work*